

Missiv

Dnr 22REK8
2023-04-26

Valnämnden

Grundläggande granskning av valnämnden

Yrkesrevisorerna har genomfört grundläggande granskning av valnämnden. Granskningen är dokumenterad i bifogad rapport och revisorerna godkände rapporten vid sitt sammanträde den 26 april 2023.

Rapporten översänds för kännedom. Rapportens resultat kommer att följas upp i 2023 års grundläggande granskning. Tillfälle att diskutera dessa frågor kommer att finnas vid det dialogmöte som kommer att bokas med nämndens presidium i slutet av augusti – början av september.

Revisorerna i Gävle kommun genom

Eva-Karin Hamilton
Revisorskollegiets ordförande

Gunilla Beckman Ljung
Revisionschef

Bilaga 1: Grundläggande granskning valnämnden 2022

REVISIONSKONTORET

Valnämnden

Grundläggande granskning 2022

Grundläggande granskning 2022

Valnämnden

Andreas Halvarsson, certifierad kommunal revisor
Gunilla Beckman Ljung, revisionschef kvalitetsäkrare

Gävle kommun 2023-04-05

Dnr.22REK8

www.gavle.se

Innehållsförteckning

Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande	3
Grundläggande granskning av valnämnden	5
Bakgrund	5
Avgränsning	5
Metod	5
Revisionskriterier	5
Bedömningsskala	6
Allmänt om nämnden	6
Målstyrning och måluppfyllelse	7
Nämndens planering	7
Nämndens uppföljning av målstyrning och måluppfyllelse delår 2	7
Nämndens uppföljning av målstyrning och måluppfyllelse per helår	7
Ekonomistyrning	9
Nämndens budget och resultat	9
Intern kontroll och riskanalys	10
Nämndens riskhantering och riskanalys	10
Nämndens internkontrollplan	10

Yrkesrevisorernas sammanfattande ställningstagande

Utifrån den grundläggande granskning som utförts gör yrkesrevisorerna nedanstående bedömningar och rekommendationer.

Yrkesrevisorerna tar nedan ställning till om verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt sätt, om ekonomistyrningen är tillfredsställande samt om den interna kontrollen är tillräcklig. Bedömningarna baseras på resultatet av revisionen inom de områden vi granskat.

Verksamhetens målstyrning

Yrkesrevisorerna bedömer nämndens målstyrning som inte helt ändamålsenlig. Bedömningen baseras på att verksamhetsplan och verksamhetsrapporter godkänts av nämnden. Samtliga verksamhetsrapporter (delår 1, delår 2 och helår) har godkänts senare än den tidplan som kommunstyrelsen fastställt. Vi konstaterar att nämndens ena mål uppnås och måluppfyllelsen för det baseras enbart på genomförda aktiviteter. Det andra målet uppnås delvis och baseras på en sammanvägd bedömning av indikatorns utfall och genomförda aktiviteter. Vi bedömer att rätt status inte redovisas på indikatorn. Likaså konstaterar vi att indikatorns utfall inte analyseras, vilket inte är i enlighet med kommunstyrelsens anvisningar. Analys av indikator/indikatorers utfall är en central del i nämndens målstyrning för att verifiera i vilken utsträckning genomförda aktiviteter fått genomslag och om aktiviteter behöver justeras. I verksamhetsrapport per helår redovisas en detaljerad beskrivning av årets arbete. Verksamhetsrapporten är i berörda delar (båda målstyrning & måluppfyllelse och ekonomistyrning) inte genomarbetad, detta behöver åtgärdas i kommande verksamhetsrapporter.

Rekommendationer

- Se till att rätt status anges för indikator/indikatorers utfall.
- Se till att analysera indikator/indikatorers utfall.
- Anpassa nämndens sammanträdesplanering till kommunstyrelsens tidplan och anvisningar avseende målstyrning och intern kontroll.

Ekonomistyrning

Yrkesrevisorerna bedömer nämndens ekonomistyrning som tillfredsställande. Bedömningen baseras på att nämndens resultat håller sig inom den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige. Nämnden gör ett överskott på 0,4 mnkr och förklaringen till den positiva avvikelser mot budget är rimlig. Överskottet beror enbart på högre statsbidrag från Valmyndigheten än budgeterat. Det finns en återkommande rapportering av det ekonomiska utfallet och nämnden får även uppdaterade prognoser i samband med nämndsammanträden.

Intern kontroll

Yrkesrevisorerna bedömer nämndens interna kontroll som inte helt tillräcklig. Bedömningen baseras på att nämnden är delaktig i framtagande av både riskanalys, som grund för internkontrollplan, och risk- och sårbarhetsanalys för valet. Risk- och sårbarhetsanalysen bedöms som en relevant åtgärd. Internkontrollplan och internkontrollrapport per helår har upprättats i enlighet med internkontrollreglemente och antagits i nämnd. Däremot är internkontrollrapport antagen senare än det fastställda datumet i kommunstyrelsens tidplan. Den är heller inte klarmarkerad i Stratys, vilket är ett krav i kommunstyrelsens instruktioner. Enligt internkontrollrapporten är samtliga kontrollmoment genomförda utan avvikelse. Vi konstaterar att internkontrollrapport per delår respektive per helår är i princip identiska sett till beskrivningar avseende kontrollmoment. Det innebär att i internkontrollrapport per helår beskrivs kommande aktiviteter till varje kontrollmoment istället för en slutlig summering av genomförda aktiviteter. Enligt vår uppfattning behöver internkontrollrapporten per helår innehålla en slutlig redovisning av årets arbete med internkontrollplanen. Sammantaget behöver nämnden stärka sin uppföljning av internkontrollplanen.

Rekommendationer

- Säkerställ att internkontrollrapport per helår ger en slutlig redovisning av uppföljning av internkontrollplanen.

Grundläggande granskning av valnämnden

Bakgrund

Den grundläggande granskningen är en del av den granskning som genomförs och syftar till att ge de förtroendevalda revisorerna en grund för beslutet att till- eller avstyrka ansvarsfrihet för nämnden i rapporteringen till kommunfullmäktige. Den ska också ge ett underlag till om kritik eller anmärkning ska framföras till nämnden.

I denna rapport tar den yrkesrevisor som är sakkunnigt biträde ställning till de grundläggande frågorna om

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt,
- om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Avgränsning

I den grundläggande granskningen ingår inte bedömning av nämndens genomförande av kommunfullmäktiges politiska uppdrag. Ej heller ingår granskning av verksamhetsrapport per delår 1.

Den grundläggande granskningen i rapporten är ett av underlagen för revisorernas bedömning om de ska tillstyrka att nämnden beviljas ansvarsfrihet.

Granskning av om räkenskaperna är rättvisande beskrivs i granskningsrapporterna för Gävle kommuns delårsrapport och årsredovisning. Eventuella fördjupade granskningar rapporteras i separata revisionsrapporter.

Metod

Metoder som använts i granskningsarbetet har varit följande:

- Dokumentanalys (till exempel sammanträdeshandlingar, verksamhetsplan, verksamhetsrapporter)
- Intervjuer/mailkontakter
- Dialogmöte där de förtroendevalda revisorerna samt sakkunniga biträden deltar

Kommunrevisionen planerar årligen in ett dialogmöte med nämnden som ett led i den grundläggande granskningen. Inför dialogmötet ombeds nämnden att inkomma med skriftliga svar på frågor från kommunrevisionen som behövs för den grundläggande granskningen. Frågorna diskuteras sedan med nämnden under dialogmötet.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som utgör underlag för de analyser, slutsatser och bedömningar som görs av yrkesrevisorn. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Gemensamt reglemente för kommunstyrelse och nämnder i Gävle kommun 3 § p.1,2,4,5 och 6
- Nämndens reglemente
- Reglemente för intern kontroll 2 §, 5 § och 6–8 §§
- Kommunplan med årsbudget 2022
- Kommunstyrelsens anvisningar

Bedömningsskala

Nedan anges den bedömningsskala som används för att tydliggöra granskningsresultatet i förhållande till angivna revisionskriterier. Begreppen (ändamålsenlig, tillfredsställande och tillräcklig) är hämtade ur kommunallagens 12:e kapitel där det anges vad revisorerna ska ta ställning till.

Bedömningsbegrepp	Förklaring
Ändamålsenlig målstyrning Tillfredsställande ekonomistyrning Tillräcklig intern kontroll	Revisionskriterierna är i allt väsentligt uppfyllda. Det kan förekomma mindre avvikelser som behöver åtgärdas.
Inte helt ändamålsenlig målstyrning Inte helt tillfredsställande ekonomistyrning Inte helt tillräcklig intern kontroll	Revisionskriterierna är inte helt uppfyllda. Det finns brister som behöver åtgärdas.
Inte ändamålsenlig målstyrning Inte tillfredsställande ekonomistyrning Inte tillräcklig intern kontroll	Revisionskriterierna är inte uppfyllda. Det finns väsentliga brister som behöver åtgärdas. <i>Bristerna kan aktualisera frågan om anmärkning eller avstyrkt ansvarsfrihet</i>

Allmänt om nämnden

Kort om nämndens ansvar

Utöver det som föreskrivs i "Huvudreglemente för kommunstyrelse och nämnder i Gävle kommun", kommunallagen och annan författning gäller bestämmelserna i nämndens reglemente. Nämndens ansvar och uppgifter är enligt reglementet (senast reviderat 2020-12-14) att svara för de frågor som enligt lag eller annan författning ankommer på en kommunal valnämnd. Det åligger särskilt nämnden att:

- följa valdistriktsindelningen och initiera de ändringar som kan föranledas av förändrade befolkningstal eller andra omständigheter.
- vid genomförande av allmänna val, folkomröstningar o. dyl. verka för att upprätthålla ett högt valdeltagande under goda demokratiska former.

Lagstiftning

Kommunallag (2017:725)

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning

Målstyrning och måluppfyllelse

Nämndens planering

Nämndens verksamhetsplan antogs i nämnden 2022-01-18. I verksamhetsplanen beskrivs budget, mål, indikator och de aktiviteter som ska genomföras under verksamhetsåret.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Nämnden förhåller sig till ett av kommunfullmäktiges fem övergripande mål och bryter ner det till egna nämndmål. Nämnden har andra mål jämfört med föregående år. Dessa mål avsåg beredskap att genomföra ett val och översyn av valdistrikt. Ett av årets mål mäts genom indikator, vilken är ny jämfört med föregående år. För det andra målet anges ingen indikator.

Vidare beskrivs i verksamhetsplanen för varje mål vilka aktiviteter som verksamheten ska genomföra under året.

Nämndens uppföljning av målstyrning och måluppfyllelse delår 2

Kommunstyrelsens anvisningar (benämns härnäst anvisningarna) anger att nämnden ska följa upp målstyrning och måluppfyllelse under året i en verksamhetsrapport per delår (delår 1 och delår 2) respektive per helår. Nämndens båda verksamhetsrapporter (delår 1 och delår 2) antogs av nämnden i november, vilket var senare än den tidplan som kommunstyrelsen bestämt. I verksamhetsrapport delår 2 lämnar nämnden en prognos för måluppfyllelse.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Nämndens prognos i delår 2 var att båda målen kommer att uppnås delvis. Det förklaras av att uppföljning av målen i verksamhetsrapport per delår 2 inte baseras på indikatorers utfall utan enbart genomförda aktiviteter, vilka beskrivs summariskt. Utfall för både mål och indikatorer beskrivs redovisas i verksamhetsrapport per helår.

Nämndens uppföljning av målstyrning och måluppfyllelse per helår

Nämndens verksamhetsrapport per helår antogs i nämnden 2023-03-17, vilket var senare än den tidplan som kommunstyrelsen fastställt. I rapporten beskrivs måluppfyllelse, genomförda aktiviteter och ekonomiskt resultat.

Nämndens bedömning av måluppfyllelse

Kommunfullmäktiges mål (de nämnden använder)	Nämndspecifikt mål	Måluppfyllelse 2022
Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen	Att genomföra valet till riksdag, kommun- och regionfullmäktige år 2022 på ett rättssäkert sätt	
	Att verka för ett ökat valdeltagande	

Måluppfyllelse helår - Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen

Nämnden bedömer att ena målet (att genomföra valet till riksdag, kommun- och regionfullmäktige år 2022 på ett rättssäkert sätt) uppnås. Det andra målet (att verka för ett ökat valdeltagande) bedömer nämnden som delvis uppnått. För detta mål visar nedanstående figur att den ena indikatorn (som gäller för 2022) inte uppnås. Varför indikatorn inte har status gul (mindre avvikelse) eller röd (större avvikelse) utan ett streck¹ framgår inte av verksamhetsrapporten. Vidare har indikatorn om valdeltagande inte följts upp i och med att den avser valet till europaparlamentet som genomförs under 2024.

Indikator	Målvärde 2022	Utfall 2022	Status 2022
Valdeltagande vid valet till kommunfullmäktige	86 %	81,2	—
Valdeltagande vid valet till europaparlamentet	Målvärde 2024 50 %		—

I verksamhetsrapporten redovisas aktiviteter som genomförts under året.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

”Enligt 6 kap 6 § kommunallagen ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten”. Detta framgår även i reglementet för Gävle kommuns styrelse och nämnder (Dnr.19KS455). I reglementet framgår vidare att nämnden har ansvar för att dess uppdrag och verksamhet är tydligt och genomförs på ett ändamålsenligt sätt. Detta med hänsyn till fullmäktiges mål och styrning, samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Vi noterar att nämndens bedömning av måluppfyllelse för ena målet enbart baseras på genomförda aktiviteter. Bedömning av måluppfyllelse av det andra målet baseras på en sammanvägning av det arbete som genomförts under året och utfall för indikator. Vi noterar att korrekt status behöver anges på den indikator som följts upp. Verksamhetsrapporten innehåller en detaljerad beskrivning av det arbete som genomförts under året. Nämnden analyserar inte indikatorernas utfall, vilket inte följer anvisningarna.

Vi noterar vi att verksamhetsrapporten inte är genomarbetad i vissa delar (både målstyrning/måluppfyllelse och resultat samt investeringar) då anvisningar från mall för verksamhetsrapport finns kvar i själva verksamhetsrapporten.

Vidare noterar vi att samtliga verksamhetsrapporter (delår 1, delår 2 och helår) inte följt kommunstyrelsens tidsplan för rapportering. Nämnden behöver anpassa sin sammanträdesplanering till kommunstyrelsens tidsplan och anvisningar.

¹ Vi uppfattar att statusen betyder att utfall inte redovisas/indikatorn ej följts upp.

Ekonomistyrning

Nämndens budget och resultat

Resultaträkningen nedan visar nämndens budget och utfall. Budgeterade intäkter beräknades till 2,4 mnkr och 3,0 mnkr i kommunbidrag.

Nämnden har i sin verksamhetsplan beslutat om en budget i balans. Till skillnad mot övriga nämnder anger valnämnden sin resultaträkning i tkr istället för mnkr.

(tkr)	Utfall 2022-12-31	Utfall 2021-12-31	Budget helår 2022
Verksamhetens intäkter	2874,1	0,0	2 434,0
Personalkostnader	-3468,0	-84,0	-3 286,2
Övriga kostnader	-2027,4	-232,7	-2 152,9
Avskrivningar/nedskrivningar	-7,9	-23,8	-7,9
Internränta	-0,2	-0,4	0,0
Resultat före kommunbidrag	-2629,4	-340,9	-3 013,0
Kommunbidrag	3013,0	322,0	3 013,0
Resultat efter kommunbidrag	383,6	-18,9	0,0
Extraordinära kostnader	0,0	0,0	0,0
Årets resultat	383,6	-18,9	0,0
Investeringar	0,0	0,0	0,0
Erhållet investeringsbidrag	0,0	0,0	0,0

Nämndens årsprognos i delår 2 var ett positivt resultat om 1,7 mnkr. Överskottet förklaras av inkommit statsbidrag från Valmyndigheten och låga kostnader. Nämndens kostnader är kopplade till valet varav kostnaderna är förlagda till hösten.

Årets resultat uppgår till 0,4 mnkr, vilket motsvarar ett överskott på 0,4 mnkr. Överskottet beror enbart på högre statsbidrag från Valmyndigheten än budgeterat (se verksamhetens intäkter).

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Vi noterar att nämndens resultat håller sig inom den ekonomiska ramen från kommunfullmäktige. Nämndens överskott på 0,4 mnkr är en avvikelse mot årsprognosen som gjordes vid delår 2. Nämndens årsprognos beräknades då till 0,4 mnkr och vilket var en avvikelse mot budget med 0,4 mnkr.

Utifrån en analytisk granskning av nämndens resultaträkning, anses förklaringen till avvikelse mot budget vara rimlig. Avvikelsen om 0,4 mnkr utgör ca 13,0 % av nämndens ekonomiska ram om 3,0 mnkr.

Detaljgranskning sker i samband med granskningen av Gävle kommuns finansiella rapporter. Eventuella iakttagelser från detaljgranskningen

kommer att redovisas i granskningsrapporten för Gävle kommuns årsredovisning.

Nämnden tar upp ekonomiska månadsrapporter för beslut på sammanträdena och uppdaterar prognoserna i samband med detta.

Nämndens resultaträkning bör framgent redovisas, likt övriga nämnder, i mnkr istället för tkr.

Intern kontroll och riskanalys

Nämndens riskhantering och riskanalys

Gävle kommuns reglemente för intern kontroll (antaget av kommunfullmäktige 1999-05-31) anger att en riskanalys ska ligga till grund för internkontrollplanen. Enligt reglementet och dess tillämpningsanvisningar 5–7 §§ bör olika granskningsområden väljas ut med utgångspunkt från en väsentlighets- och riskbedömning. Internkontrollplanen styrs av den omfattning och volym som nämndens verksamhet har, och de väsentlighets- och riskbedömningar som gjorts.

Riskanalys har beslutats i nämnden och varit med som underlag när nämnden antog internkontrollplanen. Riskanalysen innehåller totalt tre risker, varav ingen är kritisk. Riskerna är fördelade under området ”risker mot målen” (motsvarar det bestämda området ändamålsenlig och effektiv verksamhet) och har därmed koppling till det kommunövergripande målet och de nämndspecifika målen.

Parallellt med ovan beskriven riskanalys har tjänstemän vid kansliet, säkerhetsenheten och kommunikationsavdelningen gjort en risk- och sårbarhetsanalys för valet. Nämnden har löpande fått information om analysen och godkände den på sammanträdet 2022-05-06.

Kommunfullmäktiges program för mål och riktlinjer för privata utförare fastställdes i maj 2018. Programmet anger att det i nämndernas riskanalys ska framgå hur verksamheten säkerställer tillräcklig insyn, uppföljning och kontroll av privata utförare. Nämnden har i sin riskanalys ingen risk med koppling till privata utförare, vilket beror på att nämnden inte har privata utförare.

Nämndens internkontrollplan

Internkontrollplanen har antagits i nämnden i enlighet med internkontrollreglementet. Internkontrollplanen baseras på riskanalysen och innehåller totalt två risker. Riskerna är fördelade under samma område som i riskanalysen och är enbart delvis kritiska. Dessa risker avser:

- att det förekommer felaktigheter vid genomförandet av valet.
- att valet påverkas av yttre omständigheter såsom hot, sabotage eller informationspåverkan.

Riskerna är kopplade till det kommunövergripande målet och de nämndspecifika målen.

Uppföljning av internkontrollplan

Enligt reglementet och dess tillämpningsanvisningar 5–7 §§ har varje nämnd en skyldighet att, med utgångspunkt från antagen plan, löpande följa upp det interna kontrollsystemet inom nämndens verksamhetsområde.

Nämnden har under året följt upp internkontrollplanen per delår 2. Av internkontrollrapporten framgår att alla förutom ett kontrollmoment genomförts utan avvikelse. Ett kontrollmoment hade inte genomförts, vilket förklaras i rapporten.

Nämndens internkontrollrapport per helår har antagits av nämnden (2023-03-17) i enlighet med internkontrollreglementet. Detta följer inte kommunstyrelsens tidplan (slutdatum var 2023-02-28). När granskningen genomförs är internkontrollrapporten inte klarmarkerad i Stratys enligt kommunstyrelsens instruktioner. Av internkontrollrapporten anges att samtliga kontrollmoment genomförts utan avvikelse.

Yrkesrevisorernas iakttagelser

Ansvar för att den interna kontrollen är tillräcklig ligger enligt 6 kap 6 § kommunallagen på nämnden. Vi noterar att riskanalysen är beslutad av nämnden. Det innebär att nämnden varit involverad i arbetet med riskanalysen.

Internkontrollplanen baseras på nämndens riskanalys. Vi noterar att riskanalysen varit med i beslutsunderlagen till internkontrollplanen, vilket innebär att nämnden tagit del av samtliga risker som är identifierade i riskanalysen i samband med att internkontrollplanen beslutades. Vi noterar att nämnden, utöver arbete med riskanalys och internkontrollplan, genomfört risk- och sårbarhetsanalys för valet.

Internkontrollplanen innehåller fullständiga beskrivningar av: risker, risknivåer, kontrollmoment, kontrollmomentsansvariga och periodicitet.

Vi noterar att internkontrollrapporten per helår är identisk med internkontrollrapport per helår sett till beskrivningar avseende kontrollmoment. Den enda skillnaden är att i internkontrollrapport per helår är samtliga kontrollmoment genomförda. Med beskrivningar avses att de är formulerade som kommande aktiviteter istället för en summering av genomförda aktiviteter. Exempelvis anges för ett kontrollmoment (säkerställa att alla har rätt utbildning och rätt resurser för den uppgift de är satta att utföra) att samtliga röstmottagare ska genomgå den obligatoriska utbildningen under augusti 2022.